

i Het Ministerie van Onderwijs lanceerde een paar jaar geleden het Frisse Scholen-project omdat in 80 procent van de klaslokalen de CO₂-concentratie te hoog was. Volgens TNO leidt dat tot meetbaar hoger ziekteverzuim en concentratieproblemen.

Een net geen nieuwe school

Gebouw

Hoe vernieuw je een school niet netjes binnen maar zelfs ver onder het budget? Kwestie van danig puzzelen, zien wat van blijvende waarde is en zelf aan de slag. Door **Ria Kraa**.

De crisis gooide ook hier roet in het eten. Jaren was basisschool De Springplank in Leek al in gesprek met de gemeente over broodnodige nieuwbouw. De kinderen huisden in een pand van een jaar of veertig oud. Het was oud en af. Maar toen puntje bij paaltje kwam, zei de gemeente: we hebben geen geld. Nieuwbouw zou, zo was becijferd, ongeveer 1,4 miljoen euro kosten. De gemeente deed een troostbod: als we jullie een miljoen geven en je neemt het aan, kun je je gang gaan. „Dat liet de school zich geen twee keer zeggen. Beter iets dan weer eindeloos op een wachtlijst belanden”, zegt architect Klaas Klamer uit Leeuwarden, bij wie de school vervolgens met die zak geld aanklopte.

Hij kreeg er een hele kluif aan, want voor de nieuwbouw was niet voor niets 1,4 miljoen uitgetrokken. Nu er opeens niet minder dan een derde van het budget af was, werd creatief denken eigenlijk een understatement. Sloop en nieuwbouw sloot Klamer vrijwel direct uit. Nadere kennismaking met het gebouw leerde dat de fundering, de vloer, de hoofd-draagconstructie en het dak nog in goede staat waren. „Niks mis mee. Dat kon allemaal nog wel veertig jaar blijven staan.”

Besloten werd dus tot gedeeltelijke sloop waarbij die vier on-

derdelen zouden blijven staan. Elk afzonderlijk zouden ze grofweg 10 procent van de kosten bij nieuwbouw vormen, dus in principe was daarmee het begrotingstekort gedekt. Wel zou zulke precisiesloop duurder zijn dan wanneer je de boel in één keer zou neerhalen, maar die kostenpost werd voorkomen door ouders zelf zo veel mogelijk het binnenwerk te laten slopen.

Nu de oude constructie bleef staan, hadden we een wat ruimer jasje

„En dan kun je als architect niet achterblijven. Ik ben zelf ook een dagje gaan meehelpen.”

Dat deed Klamer overigens niet alleen uit solidariteit - hij kon ook mooi de gelegenheid aangrijpen om ter plekke te controleren of de school wel precies volgens de oude bouwtekeningen gebouwd was. Dat wil namelijk nogal eens niet het geval zijn. „Ik zou zeggen bijna nooit”, lacht Klamer. „Architecten zijn luie mensen, die houden op een gegeven mo-

ment op met tekenen - en dan heeft er dertig jaar later iemand last van.” Maar in dit geval stonden de kolommen waar ze staan moesten, liepen de balken zoals ze hoorden te lopen en rustten ze op de punten waarop ze hoorden te rusten.

Dalton

Maar daarmee was de puzzel nog niet opgelost. De school wilde namelijk niet alleen een nieuw jasje met beter binnenklimaat en zuiniger energieverbruik, maar ook op een nieuwe manier werken. De leerkrachten stapten over naar de Dalton-methode en dat behelst meer zelfstandig werken en kinderen ook laten samenwerken met kinderen uit andere groepen. Dat vergde dus een flexibeler indeling dan de klassieke structuur van lange gang met acht lokalen en dan nog een handenarbeid- en speellokaal die de school altijd had gehad. Er moesten plekken komen waar groepjes kinderen zelf rustig aan de slag konden.

Dat loste Klamer op door de klaslokalen terug te brengen naar de minimummaat. Hierdoor kon de gang verbreed worden naar een meter of vijf, zodat daar werkplekken konden worden ingericht. „Dat was een bijkomend voordeel: nu de oude constructie bleef staan, hadden we een wat ruimer jasje. Want bij nieuwbouw hadden we minder vier-

kante meters mogen bouwen.” Zo bleef er ruimte over voor nissen waarin de jassen konden hangen; dat oogt ruimer en rustiger dan wanneer ze in dikke bulten textiel aan haakjes aan de halwand zelf hangen, zeker als die hal maar net 2.40 meter hoog is. Daarnaast was er nog plek voor een aantal multifunctionele kamers. Ook daar kunnen leerlingen vaak werken. „Wanneer de

De school kreeg vloerverwarming - dat scheelt stofnesten achter radiatoren

directie er maar twee dagen is, hoeft die ruimte niet de rest van de week leeg te staan. Als er maar een afsluitbare kast is waarin de directeur netjes zijn spullen wegbergt, kunnen er op andere dagen lessen gegeven worden, oudergesprekken gevoerd worden of kinderen zelf aan de slag gezet worden met een project.”

Bouwbedrijf Kolthof uit Stiens realiseerde de vernieuwbouw. Het gebouw kreeg een nieuwe thermische schil, de gevel - „ik

trok ergens een dakrandplaat van een millimeter of zes los en keek zó naar binnen” - een dikke isolerende laag en onder tegen de vloer werd isolatie gespoten. De school kreeg vloerverwarming en de lokaalvloeren zijn bekleed met zachte vloerbedekking. Dat speelt lekker op de vloer en scheelt stofnesten achter radiatoren. Per lokaal zijn ventilatie en verwarming naar behoefte te regelen - al is in principe de boel zo ingeregeld dat het systeem zelf intensiever gaat ventileren zodra een minimale CO₂-waarde overschreden wordt.

Prijs

De buitenwanden kregen een simpele industriële afwerking van staal, en Klamer koos voor kunststof kozijnen vanwege de snelle lever- en montagetijden. „In andere gevallen kies ik ook wel voor hout of aluminium, maar bij dit kunststof konden verschillende kleuren en maten in één levering komen. Dat was belangrijk. Want aanvankelijk leek snelheid geboden; het was in eerste instantie onduidelijk hoe lang De Springplank gebruik kon maken van een leegstaande school.” Dat leidde achteraf nog tot een aardige bijkomstigheid: de publieksprijs van de VKG-architectuurprijs 2012 (de Vereniging Kunststof Gevelementenindustrie).

Links: De kozijnen van de klaslokalen werden zwart, die van de entree wit. Ter hoogte van de entree werd een deel van het dak wél gesloopt en daarachter kwam een verhoogde grote hal. Zo stap je binnen in een grote lichte ruimte. Verduurzaamd hout - vergrijst niet, houdt zijn warme kleur - en frisgroene kunststof platen verzachten het stalendooseffect. Rechts: Binnen komen de kleine vierkante venstertjes terug die ook in de buitengevel zichtbaar zijn. Om kosten te besparen en toch een warme sfeer te creëren, zijn de kamertjes afgewerkt met platen met een houtprint erop. Hoeven niet geveerd en zijn krasvast. Foto's: Klaas Klamer